



1. Referentie

Referentie	Colpin, H., Laevers, F., Daems, M., Schippers, K. & Vandemeulebroecke, L. (2004). Kwaliteit van buitenschoolse opvang in de basisschool. Ontwikkeling en eerste toetsing van een evaluatie-instrument. <i>Tijdschrift voor orthopedagogiek</i> , 43, 250-257.
Taal	Nederlands
ISSN	0165 - 0947
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

Het artikel beschrijft de ontwikkeling en eerste toetsing van een evaluatie-instrument voor kwaliteit van buitenschoolse opvang in Vlaamse basisscholen. Centraal staat de idee dat hoe hoger het welbevinden en de betrokkenheid van kinderen, en hoe beter het groepsklimaat in de opvang, hoe hoger de kwaliteit. Factoren op het vlak van context, input en pedagogisch aanbod worden gezien als voorwaarden om deze processen bij het kind optimaal te laten verlopen. Het instrument omvat twee luiken: (1) een kwaliteitsmeting van welbevinden, betrokkenheid en groepsklimaat met een observatie door externe beoordelaars en (2) een evaluatiegesprek met aanbieders aan de hand van rating scales waarin ook de context, input en pedagogisch aanbod in beeld worden gebracht. Bij een eerste toetsing werden 217 kinderen geobserveerd in zeven scholen; in vier scholen vond een evaluatiegesprek plaats. De bevindingen suggereren dat het instrument bruikbaar is in de praktijk en bieden indicaties voor de betrouwbaarheid, in het bijzonder van de schalen welbevinden en betrokkenheid.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Kinderopvang
Trefwoord(en)	Buitenschoolse opvang

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Hilde Colpin, Ferdinand Laevers, Mieke Daems, K. Schippers en Lieve Vandemeulebroecke Centrum voor Schoolpsychologie (Departement Psychologie – Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen) Katholieke Universiteit Leuven Tiensestraat 102 3000 Leuven Tel: 016 / 32 60 03 hilde.colpin@psy.kuleuven.ac.be www.kuleuven.be Centrum voor Ervaringsgericht Onderwijs (Departement Pedagogische Wetenschappen – Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen) Katholieke Universiteit Leuven Schapenstraat 34 3000 Leuven Tel: 016 / 32 57 40 Fax: 016 / 32 57 91

	Centrum voor Gezinspedagogiek (Departement Pedagogische Wetenschappen – Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen) Katholieke Universiteit Leuven Vesaliusstraat 2 3000 Leuven Tel: 016 / 32 62 05 Fax: 016 / 32 62 11
--	---

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Ontwikkeling en toetsing van een evaluatie-instrument voor de kwaliteit van de buitenschoolse opvang in de Vlaamse basisscholen.
Hypothesen	Hoe hoger het welbevinden en de betrokkenheid van kinderen en hoe beter het groepsklimaat, hoe hoger de kwaliteit van de buitenschoolse opvang.

6. Methode

Onderzoeksmethode	- Het observatie-instrument voor de kwaliteitsmeting werd een eerste keer afgenomen in de naschoolse opvang in zeven scholen. In vijf van de scholen konden ze een tweede keer terecht voor een observatie. In vier van de scholen was er een evaluatiegesprek met de verantwoordelijke van de opvang. - In een eerste fase kregen de scholen een checklist voor het evaluatiegesprek toegestuurd. De scholen uit deze checklist werden als een vorm van zelfevaluatie ingevuld door de verantwoordelijke(n) voor de opvang, eventueel samen met de begeleid(st)er(s). - Vervolgens werd de opvang in elke school gedurende minstens twee uren door twee onderzoekers geobserveerd. Het individueel welbevinden en de betrokkenheid van kinderen werden in kaart gebracht via de scanningsprocedure: onderzoekers observeren als duo en scoren hetzelfde kind op hetzelfde moment voor welbevinden en betrokkenheid. - Tenslotte werd in vier scholen met de verantwoordelijke van de opvang een gesprek gevoerd over de resultaten uit de ingevulde checklist en uit de observaties: wat heeft bijvoorbeeld bijgedragen tot de behaalde scores voor welbevinden en betrokkenheid? In een besprek werden vanuit de input en de gegeven context aanwijzingen gegeven voor verdere optimalisatie van de opvang.
Onderzochte groep	In de zeven scholen werden in totaal 217 kinderen geobserveerd. De leeftijd van de kinderen varieerde tussen 3 en 12 jaar, de verschillende leeftijden waren gelijk verdeeld in de steekproef. Er werd ook naar gestreefd om een gelijk aantal jongens en meisjes te observeren.
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Afname van het kwaliteits-instrument	De afname van de kwaliteitsmeting verliep vlot en uit de verscheidenheid aan geobserveerde opvangsituaties wordt de validiteit van het kwaliteitsinstrument voor verschillende opvangsituaties afgeleid. Het evaluatiegesprek met aanwijzingen voor verder optimalisatie van de opvang wordt door de opvangorganisaties geapprecieerd, evenals de descriptieve interpretatie in plaats van normatieve beoordeling van context, input en pedagogisch aanbod waarbij rekening gehouden wordt met specifieke situaties en factoren. Verder schatten opvangorganisaties zichzelf niet noodzakelijk positiever in dan de onderzoekers. Een eerste toetsing suggereert dus dat het evaluatie-instrument voor kwaliteit in buitenschoolse opvang bruikbaar, valide en betrouwbaar is. Aanvullend zou het zinvol zijn om een gesprek met enkele kinderen te hebben en ook het moment van observatie moet zorgvuldig gekozen worden.
Welbevinden, betrokkenheid en groepsklimaat	De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid blijkt veelbelovend, hoewel iets minder hoog voor welbevinden dan voor betrokkenheid. Via een meer systematische training met materiaal afgestemd op de specifieke opvangsituatie, kan de betrouwbaarheid voor welbevinden wellicht nog verhogen. Afwijkende items in de klimaatschaal werden kwalitatief onderzocht en aangepast in de laatste versie van het evaluatie-instrument.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

9. Samenvatting

De vraag naar de gevolgen van opvang buiten het gezin voor de kinderlijke ontwikkeling heeft al vaak geleid tot heftige debatten. Over één punt zijn verschillende studies het eens: de kwaliteit van de geboden opvang is belangrijk voor de kinderlijke ontwikkeling. Zowel in Vlaanderen als internationaal zien we een groeiende aandacht voor het in kaart brengen van kwaliteit in diverse deeldomeinen van de kinder- en buitenschoolse opvang.

Aansluitend bij deze tendens werd in opdracht van Kind en Gezin begin 2002 een project opgezet ter ontwikkeling en toetsing van een evaluatie-instrument voor kwaliteit van buitenschoolse opvang in Vlaamse basisscholen. De constructie van het instrument gebeurde in drie stappen. (1) Eerst werd op basis van literatuur een conceptueel model over kwaliteit in buitenschoolse kinderopvang opgebouwd. Men maakte hierbij gebruik van het CIPPO-model. Hier worden factoren op vijf verschillende niveau's opgenomen: context, input, het proces (zowel het pedagogisch aanbod van de voorziening, als de pedagogische vraag van het kind) en output. (2) Vervolgens werd een wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd naar de visie op kwaliteit bij de aanbieders en gebruikers van opvang in scholen. (3) Aansluitend bij de twee vorige stappen werd het evaluatie-instrument opgesteld en een eerste beperkte toetsing uitgevoerd.

In dit project wordt aan kwaliteit een procesmatige invulling gegeven. Er is sprake van een kwaliteitsvolle buitenschoolse opvang in scholen als het pedagogisch aanbod er zoveel mogelijk in overeenstemming is met de pedagogische vraag van het kind. Het instrument zelf omvat twee luiken: een kwaliteitsmeting van welbevinden, betrokkenheid en groepsklimaat met een observatie door externe beoordelaars en een evaluatiegesprek met aanbieders aan de hand van schalen waarin ook de context, input en het pedagogisch aanbod in beeld gebracht worden.

Het observatie-instrument voor de kwaliteitsmeting werd een eerste keer afgenomen in de naschoolse opvang in zeven scholen. In vijf van de scholen konden ze een tweede keer terecht voor een observatie. In vier van de scholen was er een evaluatiegesprek met de verantwoordelijke van de opvang. In zeven scholen werden in totaal 217 kinderen tussen 3 en 12 jaar geobserveerd.

De afname van de kwaliteitsmeting verliep vlot en uit de verscheidenheid aan geobserveerde opvangsituaties wordt de validiteit van het kwaliteitsinstrument voor verschillende opvangsituaties afgeleid. Het evaluatiegesprek met aanwijzingen voor verder optimalisatie van de opvang wordt door de opvangorganisaties geapprecieerd, evenals de descriptieve interpretatie in plaats van normatieve beoordeling van context, input en pedagogisch aanbod waarbij rekening gehouden wordt met specifieke situaties en factoren. Verder schatten opvangorganisaties zichzelf niet noodzakelijk positiever in dan de onderzoekers.

De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid blijkt veelbelovend, hoewel iets minder hoog voor welbevinden dan voor betrokkenheid. Via een meer systematische training met materiaal afgestemd op de specifieke opvangsituatie, kan de betrouwbaarheid voor welbevinden wellicht nog verhogen. Afwijkende items in de klimaatschaal werden kwalitatief onderzocht en aangepast in de laatste versie van het evaluatie-instrument.

Kortom, een eerste toetsing suggereert dus dat het evaluatie-instrument voor kwaliteit in buitenschoolse opvang bruikbaar, valide en betrouwbaar is. Aanvullend zou het zinvol zijn om een gesprek met enkele kinderen te hebben en ook het moment van observatie moet zorgvuldig gekozen worden.